

e-ISSN: 2619-9114

June / Haziran 2022, Volume/Cilt 6, Issue/Sayı 1

BAZI ARAPÇA İFADELERİN HATALI KULLANIMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

An Evaluation on Misuse of Some Arabic Expressions

Emre BABAYİĞİT

Arş. gör., Batman Üniversitesi, İslami ilimler Fakültesi, Arap Dili ve Belagatı
emre.babayigit@batman.edu.tr
orcid.org/0000-0001-5098-9089

Article Information / Makale Bilgisi

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Geliş Tarihi: 15.05.2022

Accepted / Kabul Tarihi: 04.07.2022

Published/ Yayın Tarihi: 05.07.2022

Pages / Sayfa: 49-61

Plagiarism / İntihal:

This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Öz: Bu araştırmada, Arapça dil kullanımında, Arapça'yı sonradan öğrenenlerin yanı sıra Arapça'yı ana dili olarak kullanan kişilerde bile giderek artan dilsel hatalardan, fasih Arapça konuşan kişilerin günümüzdeki kelime kullanımlarında çeşitli dilsel hatalar yapmasından bahsedilecektir. Herhangi bir araştırmaya tabi tutulmadan doğru kullanıldığı düşünölen bazı kelimelerin hatalı kullanımlarının olması araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Araştırmamızın diğer amacı, kelime kullanımlarındaki yanlışları göstermekle birlikte bazı yaygın kullanılan hataların tespit edilip klasik ve modern sözlükler ile incelemeye tabi tutulmasıdır. Kelime kullanımlarındaki yanlışları göstererek Arapça'yla ilgilenen kişilerin dil bilincini arttırmak ve kelimelere daha dikkatli yaklaşımlarını sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân, Tefsir, İ'câz, Bilimsel İ'câz, Tehaddî.

Abstract: This paper discusses the everyday linguistic mistakes that are made by native Arabic speakers as well as the people who learned it as the second or third language. Our particular focus is the often misuse of certain words. In this regard, our goal is to detect some words that are widely misused, and analyze them with the help of classical and modern dictionaries. We hope this paper to increase the awareness on Arabic and draw attention to more proper use of the language.

Keywords: Arabic language, Grammar, Mistakes in the language, Misuse, Correct use.

Giriş

Arap ve Arapça tarifi çok geniş ve zengin olan iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Arap denilince, günümüzde 22 devlet içerisinde çoğunluğu teşkil eden, bunun dışında Dünya'nın her yerinde kendisini Arap diye tanımlayan yaklaşık 407 milyon insanı içine alan bir kavram karşımıza çıkmaktadır. Arap dili ise bu ülkeler de konuşulan resmi dildir. Diğer taraftan kendisini Arap olarak tanımlayan bu insanlar dillerini büyük oranda korumuşlardır. 1.57 milyar Müslümanın bulunmasını göz önüne alacak olursak, Kurân-ı Kerim'in Arapça olması ve ibadetlerde bu dilin kullanılmasından dolayı bu dile 1 milyarı aşkın insanın ortak dili olarak bakmak mümkündür. Dünyanın birçok yerindeki Arap üniversitelerinde Arapça'ya çok önem verilmekte ve pek çok bilimsel eser Arapçaya kazandırılmaktadır. Bu bağlamda Arapça'nın gelişmesi hususunda büyük gayretler sarf edilmiştir. Kelimelerin ve cümlelerin doğru bir şekilde yazılıp söylenmesine dikkat edilmiştir. Bizler başlangıçta yazılı ve sözlü ortamlarda, Araplardan okuduğumuz veya duyduğumuz sözlerin doğru bir kullanıma sahip olduğunu düşünürüz. Ancak son dönemde yapılan birtakım çalışmalar, bazı Arapça kullanımlarında yanlış kullanım biçimlerinin olduğunu göstermektedir.

Sosyal bir varlık olan insan bu yönüyle iletişime geçmek, duygu ve düşüncelerini paylaşmak zorunluluğu hisseder. Bu süre zarfında dilde bazı değişimlerin meydana gelmesi tabii bir gerçektir. Ancak bu gerçeklikten her medeniyet aynı düzeyde etkilenmemiştir. Burada önemli olan konu, dilin mümkün derecede korunmaya çalışılmasıdır. Bu konuya örnek olarak Yahudiler verilebilir. Bu toplum yaşamlarının büyük kısmını sürgünlerde veya başka toplumlarla karışık bir şekilde yaşadı. İbranice dili ise tarihin önemli boyutunda dini bir dil olmanın ötesine geçemedi. Yahudiler bu aşamada her ne kadar yaşadıkları toplumların dilleriyle felsefi, fikrî, edebî eserlerini kaleme alsalarda kendi dillerini bir kenara atmadılar. Bu tutum sadece kendi dillerini korumaktan öte, dilin aynı zamanda ırk, kültür, toplum gibi unsurlarında bir arada tutulmasını olgusundan ileri geliyordu. Bu konuya 9-12. yüzyıllar arasında yaşanan olaylar örnek olarak gösterilebilir. Bu dönemi, Yahudi tarihçiler, Endülüs'te yapılan çalışmaları Yahudilerin dili korumaları bağlamında "altın çağ" olarak nitelendirmektedirler. Bu dönemde Yehuda Halevi ve İbni Cebriol, İbranice olarak felsefi ve fikrî eserler kaleme almıştır. Aynı zamanda bu kişiler dini şiirsel şarkılar da kaleme almıştır. Her ne kadar bu kişilerin İbranice olarak kaleme aldığı eserler dini ritüel ve ilahilerden ibaret olsada bu aşamada bilinmesi gereken önemli bir nokta, "dilin" bir araçtan öte toplumları bir araya getiren bir olgu oluşudur.¹

Bu konunun Arapça için önemi ise, Arapça'nın bir toplumun konuştuğu dil olmaktan çıkıp bütün Müslümanları temsil eden, onları bir arada tutan bir konumunun olmasıdır. Bu birleştirici unsuru oluşturmak ise Arapça'nın fasih bir şekilde nakledilmesine bağlıdır. Ayrıca bu konuda son dönem Osmanlı âlimlerinden Abdurrahman Fehmi Efendi'nin de belirttiği gibi, Arapça alanında yapılan her çaba Kuran'ın icaz derecesini anlamada önemli bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda Abdurrahman Fehmi, dilin bozulmadan ve diğer dillere karışmadan korunması gerektiğini vurgulamaktadır. Korunan bu dilin yapısındaki birlik sayesinde diğer milletlere aktarılması önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır.² Bu aşamada gerek Arap olanların gerekse Arap olmayanların bu dili çeşitli şekillerde özünü korumak için çaba sarf etmeleri gerekmektedir. Sonuç ne olursa olsun dil değişimlere

¹ Kanafani, Gassan. *fi'l-edebe's-sihyûni*, (Beyrut: Dâru'l-Mensûrât, 2015), 16-18.

² Abdurrahman Fehmi Efendi, *İslam Medeniyeti Tarihi* (İstanbul: Yeni akademi yayınları, 2005), 57.

uğrayacaktır, ancak bu değişimler en alt düzeyde tutulabilir. Bu konunun önemi sahabe döneminde fark edilmiş ve bu alanda çeşitli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu konuya örnek olarak; Arap toplumu İslâm'ın yayılmasıyla ve yeni bir medeniyet kurulma aşamasına geçmeden önce içe dönük bir topluluk idi. Bu aşamada yabancılarla etkileşimin az olması ve toplumda var olan dil zevki/selikası sayesinde yanlışlıkları hemen düzeltebiliyorlardı.³ Ancak zamanla gelişen ve büyüyen İslâm toplumu ve coğrafyası Arap dilinde kelime, edatlar, cümle yapısı vb. alanlarda yaygın bir takım dil hatalarını beraberinde getirdi. Başlangıçta Araplar, fetihler sonucunda çeşitli coğrafyadaki farklı insanların Arap toplumuyla etkileşimlerinden kaynaklı meydana gelen dildeki bozulmaları fark etti. Klasik kaynaklarda bu olgu sıklıkla ele alınmıştır. Nitekim Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Abdillâh ez-Zübeydî'nin (öl. 379/989) İbn-i Ebi Sad'dan yaptığı rivayette, cahiliye Arapları'nın dillerini koruduğunu, ancak İslâm'ın yaygınlaşmasıyla farklı kültür, dil vb. şeylere sahip olan bu insanların bir arada yaşamak zorunda kaldığı ve dilde birtakım bozulmaların meydana geldiğinden bahsetmektedir.⁴ Öncelikle klasik kaynaklarımda lahn başlığı altında ele alınan ve çeşitli kınamalar, önlemler, hatta Hz. Ömer'in Ebû Musa el-Eş'arî'nin kâtibini lahn yapması gerekçesiyle dövdürdüğü ele alınmaktadır.⁵ Yine aynı şekilde Hz. Muhammed zamanında mevaliler veya daha sonra Araplaşan kişiler lahn yaptıkları zaman Hz. Muhammed şöyle demektedir: *أرشدوا أخاكم فقد ضل* "Kardeşlerinize doğruyu gösterin zira o hata etti."⁶ Yine bu gibi olaylar halifeler döneminde de devam etmiştir. Örneğin: Ebü'l-Esved, kızıyla sıcak bir yaz gününde beraber otururken kızı babasına havanın ne kadar sıcak olduğunu belirtmek için şöyle der: *"ما أشد الحر"* babası da cevap olarak *"الغيط"* der ve zaten biz bu sıcak havayı şu anda yaşamaktayız diye ilave eder. Kızı babasının vermiş olduğu bu cevaba şaşırır ve Ebü'l-Esved'e aslında havanın ne kadar sıcak olduğunu belirten *"ما أشد الحر"* şeklindeki taaccüp sigâsını kullanmak istediğini kızının verdiği tepkiden anlar. Bu olaydan sonra kızının bu yanlışını düzelterip nahvi öğrenmesini tavsiye eder.⁷ Bu gibi durumlarla karşılaşan Araplar günlük konuşmalardaki bu hataları, dini metinleri anlayıp yorumlamada temel etken olarak gördüğünden dolayı önem verdiler.

Araplar Kurân-ı Kerimi ve dinin kilit noktası olan bu dili koruma güdüsü bu alanda önemli çalışmalara zemin hazırladı.⁸ Bu aşama Arapları dili korumak için farklı ırk ve dinden olan kişilerin nakillerini dışlamasına yol açtı. Örneğin bu konuda Kureyş kabilesinin lafızlarda en seçici ve en sağlamı olduğu, Barâri sakinlerinin diğer milletlerden insanlar olduğu için asla nakil yapılmayacağı, Cüzâm kabilesinin Mısır'daki Kıptilere komşu olmaları, Gassân kabilesinden ise ehl-i Şam'a yakın olmaları, bu bölgede Hristiyanların bulunması ve ibadetlerinde Arapçayı kullanmamaları nedeniyle nakil yapılmamasına neden oldu.⁹ Bu anlamda, tarihi verilerin bize gösterdiği ve yapılan çeşitli araştırmalar sonucunda dil gelişimi

³ İsmail Güler, *İslâm Medeniyetinde Dil İlimleri Tarih ve Problemler* (İstanbul: İsam / İslam Araştırmaları Merkezi, 2017), 81.

⁴ Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Abdillâh ez-Zübeydî, *Tabakâtu'n-nahviyyîn ve'l-lugaviyyîn*, thk. nşr. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrâhîm (Kâhire: 1954), 21.

⁵ Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-Suyûtî, *el-Muzhir fi 'ulûmi'l-luğa ve envâ'ihâ* nşr. Fuâd 'Alî Mansûr (Beyrût: 1418), 341.

⁶ Ebü't- Tayyib Muhammed b. Hasan el-Kannûcî, *el-Bulğa ilâ usûli'l-luğa*, nşr. Suhâd Hamdân Ahmed es-Sâmerrâî. (Tikrit: yy.), 141.

⁷ Zübeydî, *Tabakâtu'n-nahviyyîn ve'l-lugaviyyîn*, 1/ 21.

⁸ Güler, *İslâm Medeniyetinde Dil İlimleri Tarih ve Problemler*, 80.

⁹ Celâluddîn 'Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-Suyûtî, *el-İktirâh fi Usûli'n-nahv*, thk. nşr. 'Abdulhakîm 'Atiyye, (Dimaşk, 1427), 47.

ve dilin muhafaza edilmesi bu alanla ilgili dilcilerin yanı sıra kutsal metinlerin dili korumada önemli bir etkisininin olduğudur.¹⁰ Aynı zamanda Arapça diğer dillerden farklı olarak dini metinleri anlama ve bir nevi dini anlamayla özleştirilmesi İslâm coğrafyasında bu dili öğrenmenin yanında doğru kullanmanın bir zorunluluk halini aldığı, İslâm âlimleri tarafından belirtilmiştir.¹¹ Nitekim hadisler de Müslümanları bu yönde teşvik etmektedir. Örneğin

قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ تَعَلَّمُوا الْعَرَبِيَّةَ فَإِنَّهَا تَثْبِتُ الْعَقْلَ وَتَزِيدُ فِي الْمُرُوءَةِ

“Arapçayı öğrenin zira o akli sağlamlştırır ve saygınlığı arttır.”¹² Başlangıçta yapılan bu gibi nitelikli çalışmalar ve teşviklerin yanı sıra günümüzde Arapça bu değişim ve hatalardan payını almıştır. Arapçanın bizatihi bu hatalı kullanımlarının yanı sıra Şam bölgesi olarak nitelendirilen, Suriye, Filistin, Ürdün, Lübnan, Arap Yarımadası olarak nitelendirilen, Suudi Arabistan, Irak, Yemen ve körfez ülkeleri, Afrika olarak nitelendirilen Mısır, Sudan, Tunus gibi bölgelerin arasında bile yabancı dillerin etkisiyle Arapçada kelime ve cümle yapılarındaki bu değişim bâriz bir şekilde ortaya çıkmaktadır.¹³ Bu makaledeki araştırma konusu ise klasik lahn kavramıyla örtüşmekle beraber, kelime kullanımlarındaki yapısal değişimin modern sözlüklerde doğru kullanım olarak gösterilmesidir. Bu hatalar ana dili Arapça olan kişilerin kullanımında ortaya çıkmakla beraber modern Arapça sözlüklerde kelime kullanımların hatalı kullanıldığı gözlenmektedir.

Ülkemizde yapılan çalışmalar ise genel anlamda lahn olgusunun ortaya çıkışı, tecvid ilmi ve lahn olgusuna etkisi, lahn konusunun ilk dönem çalışmalarına etkisi gini konular ele alınmaktadır. Ayrıca Hariri'nin lahn anlayışı adlı doktora teziyle lahn konusu detaylı bir şekilde ele alınmıştır.¹⁴ Bu çalışma klasik lahn anlayışından bazı noktalarda farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar kelimelerin kullanımı hatalı olmakla birlikte doğru kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca bazı kelimeler kadim sözlüklerle modern sözlükler arasında bazı farklılıklar göstermektedir. Bu kelimelere örnek olarak;

1 (أبدا و قط) Zarflarının kullanımı

Bu kelimeler her ne kadar Türkçe'ye çevrildiğinde cümle içerisinde aynı anlamı ifade etse de Arapça'da anlamları arasında farklılık bulunmaktadır. Örneğin “لن أعطى لك شيئا قط” veya “لم أضحك أبدا” başlangıçta her ne kadar dikkat çekmese de “قط” zarfı maziyi, “أبدا” zarfı ise geleceği nefyetmek için kullanılmıştır. Bu nedenle yukarıdaki her iki kullanımda yanlış olmaktadır. Bu kelimeler birbirlerinin yerine kullanılamamaktadır.¹⁵ “لن أضحك أبدا” ve “لم أعطى قط” cümleleri ancak bu iki şekilde kullanılırsa doğru anlam ve yapı sağlanır. Bu

¹⁰ Özdoğan, Akif, *Arap Dili ve Belagatında Lafız ve Anlam* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018), 26.

¹¹ Waleed Hashim Kurdy- İsmail Habib Mahmoud Darraji, "Ehemmiyeti ilmi'n-nahv fi fehmi'n-nasssi'ş-şer'i", *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (28 Nisan 2016), 2.

¹² Ebû 'Abdullâh Muhammed b. İsmâ'il el-Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, thk. nşr. Hey'et (Haydarâbâd.: Dâiratu'l-Ma'ârifil-'Osmâniyye), 9/68.

¹³ Sbinati, Ammar, *Ammice-Fasih Arapçanın Haşarı Çocuğu* (İstanbul: Muarrib, 2020), 13.

¹⁴ Lahn konusu ile ilgili daha ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Selman Yeşil, *Harîrînin Lahn Anlayışı*, (Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017), 32; Şahabettin Ergüven, “Arap Dilinde Lahnun Ortaya Çıkışı ve İlk Görüntüleri”, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/11 (Ocak 2007), 155,156,157; Ayhan Kaya, “Arap Dilinde Lahnin. Nahiv İlminin Ortaya Çıkmasındaki Rolü”, *Nüşa Dergisi* 15/40 (Mayıs 2015), 54,55,56. Dil hataları ile ilgili ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Rahmetullah Uzun, “Arap Medyasında Yaygın Dil Hataları”, *Ekev Akademi Dergisi* 24/82 (Mayıs 2020) 363.

¹⁵ Mahmûd Abdürrezzâk Cumua, *el-Ahtâu'l-lugaviyyetu'ş-şâ'i'a fi'l-evsâti's-sekâfiyye* (Kahire: Müessesetu Battana, 2018), 37.

kullanımların yanı sıra istisnai olarak “أبدا” zarfı ancak müstakbele tevil edilerek kullanılabilir. Örnek olarak ise şu ayeti göstermektedir;¹⁶

(بَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدُوَّةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُوْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَّهُ) ﴿

“Bizimle sizin aranızda yalnız Allah'a inanmanıza kadar ebedi düşmanlık ve öfke baş göstermiştir.”¹⁷ Aynı zamanda “قط” lafzının da maziye nefyetmek dışında istisnai kullanımı vardır. Örneğin abdest alırken uzuvların 3 kere yıkanmasının yeterli olduğunu belirten hadis “توضأ ثلاثا قط” şeklinde olmakta ve “قط” lafzı “حسب” mânasında kullanılmaktadır.¹⁸Görüldüğü üzere bu zarfların her ne kadar istisnai kullanımları olsa da asıl olan “قط” zarfı maziye nefyetmek, “أبدا” zarfı ise istikbali nefyetmek için kullanılmasıdır.

2 (أخذ- إخذى) Kullanımlarındaki yanlışlıklar

Yine kullanımında yanlışlık bulunan kelimelerden birisi “أخذ” kelimesidir. Örneğin “السفر إخذى وسائل المتعة” “Yolculuk eğlece araçlarından birisidir” cümlesinde kullanım yanlışlığı vardır. Zira cümleye ilk bakışta “أخذ” lafzının “سفر” kelimesine döneceği zannedilsede muzafun ile müennes olduğu için bu cümlede “السفر إخذى وسائل المتعة” şeklindeki kullanılmalıdır.¹⁹ Buradaki örnekten de anlaşılacağı üzere bu iki lafızda da gerekli olan şey; müzekkerlikte ve müenneslikte bu iki lafzın ma ‘dûd ile uyum halinde olmasıdır.²⁰ Aynı şekilde bu durum ayetlerde şu şekillerde geçmektedir:

(قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلَىٰ أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمْنِي حَجَّجْ) ﴿

«Kadınların babası: "Bana sekiz yıl çalışmana karşılık bu iki kızımdan birini sana nikâhlamak istiyorum»²¹

Bunun yanında “أخذ” lafzı için şayet kendisinden sonra gelene kelimeye muzâf olmazsa müenneslik müzekkerlik farketmeksizin her ikisi içinde kullanılabilir. Örneğin “ليس في الدار أحد لا رجل ولا امرأة” örneğinde olduğu gibi “أخذ” lafzı yine terkip içersinde olmadığı zaman müennes biçiminde gelmesine gerek yoktur. Örneğin,

(يُيَسِّئُ النَّبِيُّ لَسْتَنَ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنْ اتَّقَيْتُنَّ) ﴿

«Ey Peygamberin hanımları! Sizler herhangi bir kadın gibi değilsiniz»²² ayetinde geçtiği gibi “أخذ” lafzı şayet terkibe muzâf değilse müenneslik müzekkerlik aranmaz.²³

3 (اختصاصي وإخصائي وأخصي) Kullanımlarındaki yanlışlıklar.

Günümüzde herhangi bir işte veya ilmi bir konuda uzmanlaşmayı belirlemek için kullanılan bu kelimelerin kullanımında bazı yanlışlıklara şahit olmaktayız. Örneğin Arapça olarak beslenme uzmanı şeklinde internette basit bir aramayla karşımıza şu kelime çıkmaktadır; ”أخصائي تغذية”²⁴ ancak bu kelime fasih Arapça’da bulunmamaktadır. Zira bu kelime “أخصاء” kelimesinin çoğulu olan “أخصاء” kelimesine nisbet “yâ”sı alarak ism-i

¹⁶ Cumua, *el-Ahtâu'l-lugaviyyetu's-şâi'a fi'l-evsâti's-sekâfiyye*, 39, 37.

¹⁷ Mümtehine, 60/4

¹⁸ Mahmûd b. Muhammed b. Ahmed Hattab es-Sübki, *el-Menhelü'l-azbi'l-meurud Şerhu Sünen-i Ebî Davud* (Mısır, 1351), 2/19.

¹⁹ Cumua, *el-ehâtü el-lügaviyyetü eş-şâiatü fi fiel-evsâti es-sekâfiyyetü*, 39.

²⁰ Ahmed Muhtar Ömer, *Mucemu's-savâbi'l-lugavî, Delilü'l-müsakkafi'l-'Arabî*, (Kahire: Alemü'l Küttüb, 2008), 1/77.

²¹ Kasas, 28/27

²² Ahzâb, 33/32

²³ Cumua, *el-Ahtâu'l-lugaviyyetu's-şâi'a fi'l-evsâti's-sekâfiyye*, 40.

²⁴ “أخصائي تغذية - Nutritionist”, FORSA (Erişim 28 Şubat 2022).

mensup olmuş bir kelimedir. Bu kelime kadim sözlüklerde bulunmayıp Mısır'da kullanılan sıcak dost, yakın arkadaş gibi anlamlara geldiğini bazı sözlükler ifade etmektedir.²⁵ Sonuç her ne olursa olsun günümüz kullanımıyla uzaktan yakından alakası olmayan bu kelime birçok basın yayın organları tarafından kullanılmaktadır. Bunun yerine kullanılması gereken kelime ise "اِخْتِصَانِي" kelimesidir. Zira bu kelime "اِخْتِصَان" kelimesine nispet edilir ve istenilen manayı karşılamaktadır.²⁶ Bu anlama gelecek diğer bir kelime ise "اِخْتِصَانِي" kelimesidir. Bu kelime Yahudi doktorların, hilafet zamanında Endülüs ve Arap hastanelerinde yaptıkları Türkçe'de iğdiş anlamına gelen tıbbi bir uygulamadır. Şöyle ki emirlerin ve kralların saraylarında çalıştırılmak için yeni doğan bebeklerin testislerinin alınmasıyla yapılan bu tıbbi uygulama daha sonra herhangi bir tıp alanında uzman olan kişi için kullanılmıştır.²⁷

4 (أَعْيُن-عُيُون) Kullanımlarındaki yanlışlıklar

Göz, pınar, casus, bir şeyin en güzeli vb. anlamlara gelen bu kelimenin çoğulu "أَعْيُن-عُيُون" kelimeleridir.²⁸ Her ne kadar bu kelimeler Türkçe'de gözler anlamını ifade etsede Arapça'da farklı anlamlara gelmektedir. Bu kelimelerden "أَعْيُن" kelimesi, toplumda öne çıkmış insanları ifade etmek için kullanılır. Zira "عَيْن" kelimesinin diğer cem'i kullanımı olan "عِيُون" kelimesi Türkçe'de nehirler, pınarlar anlamına gelen bir kelimedir. Bu kelimelerden "أَعْيُن" kelimesi ise anlam itibarıyla yalnızca insan uzvu olan gözleri belirtmektedir. "عِيُون" kelimesi ise Kurân-ı Kerim'de 10 defa geçmekte ve sadece pınarlar anlamına gelmektedir.²⁹ Sözlüklerde genel kullanımı ise her ne kadar insan uzvu için belirtilse de Arapça kelimelerde başvurulacak ilk kaynak Kurân-ı Kerim olması nedeniyle, Kurân-ı Kerim'deki kullanımı esas alınmalıdır. Bu bağlamda belirtilecek diğer nokta ise bu kelimenin sadece şiirdeki arûz veznini bozmamak için bu şekilde kullanılmış olmasıdır.

Örneğin

إِنَّ الْعِيُونَ الَّتِي فِي طَرْفِهَا حَوْرٌ ** قَتَلْنَا ثُمَّ لَمْ يَحْيَيْنَا قَتَلْنَا

Sevdiğinin gözlerinin ceylan gözü gibi olup gözlerine bakanı öldürdüğü ve öldürdükten sonra tekrar diriltmediğini belirten bu şiirde, "عِيُون" kelimesi aruz kurallarına uymak için kullanılmıştır.³⁰ Ancak yukarıda belirtildiği gibi Kurân-ı Kerim'de "عِيُون" kelimesi pınarlar anlamına gelmektedir. Örneğin;

(وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجْرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ)

«Orada hurmalıklar ve üzüm bağları var ederiz, aralarında pınarlar fışkırtırız». Ayetinde olduğu gibi "عِيُون" kelimesi pınarlar anlamına gelmektedir.³¹

(لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ)

«Onların kalbleri vardır ama anlamazlar; gözleri vardır ama görmezler, kulakları vardır ama işitmezler. İşte bunlar hayvanlar gibi hatta daha sapıktırlar. İşte bunlar gafillerdir»³²

²⁵ Ömer, *Mucemu's-savâbi'l-lugavî*, 2/23, Reinhart, Dozy *Tekmiletül el-Me'acim'ul- Arabiyye* (Irak: Vizaretü'l Sakafiyye'tül i'lam, 1979), 11/107.

²⁶ Cumua, *el-Ahtâu'l-lugaviyyetu's-şâi'a fi'l-avsâti's-sekâfiyye*, 39., 40.

²⁷ Cumua, *el-Ahtâu'l-lugaviyyetu's-şâi'a fi'l-avsâti's-sekâfiyye*, 41.

²⁸ Ömer, *Mu'cemü'l-lugati'l-Arabiyye el-Muasira*, 2/1585.

²⁹ Cumua, *el-Ahtâu'l-lugaviyyetu's-şâi'a fi'l-avsâti's-sekâfiyye*, 49.

³⁰ Beşşâr b. Burd, *ed-Dîvân*, nşr. et-Tâhir İbn 'Âşûr (Mısır: el-Muharrer, 1373/1954), 194.

³¹ Yasin 36/34

Ayette de görüldüğü gibi “أَعْيُنٌ” kelimesi insan uzvu olarak kullanılmaktadır. Bu kelimenin diğer türevi olan “أَعْيَانٌ” kelimesi ise seçkinler anlamına gelmektedir.³³

5 (إِفْطَارٌ-فُطُورٌ-فُطُورٌ) Kullanımlarındaki yanlışlıklar

Günümüzde genelde bu üç kelimenin birbirleri yerine kullanıldığı görülmektedir. Ancak aralarında bazı nüans farkları bulunmaktadır. Örneğin “أَفْطَرَ” fiili orucu bozmak, iftar zamanına girmek, sabah kahvaltısını yemek gibi anlamlar ifade etmektedir. Mastarı ise gün batmasından sonraki oruçlunun yiyeceğidir.³⁴ Genel olarak ise “إِفْطَارٌ” mastarını şu anlamlarda toplayabiliriz: Orucun bozulması, iftar vaktine girme, kahvaltı yapma, oruç açma.³⁵ “فُطُورٌ” kelimesi ise kahvaltı, iftar yemeği. Yine bu kelime Salebin şu beytinde yarıklar çatlaklar anlamına gelmektedir.

شَقَّقَتِ الْقَلْبَ ثُمَّ نَزَّرَتْ فِيهِ ... هَوَاكِ، فَلَيْمَ، فَالْتَأَمَ الْفُطُورُ³⁶

“Kalbi yarığın içine hevânı serptinde kalpteki yarıklar, çatlaklar birleşti (iyileşti).” Arap toplumunda birbirlerinin yerine kullanılan bu kelimelerin doğru kullanımları ise أَفْطَرَ fiilinin mastarı olan إِفْطَارٌ kişinin orucunu açması، فُطُورٌ hemzeli olarak kullanılan bu kelimenin anlamı güneş battıktan sonra iftar etmek، فُطُورٌ ötreli olarak kullanımında ise sabah kahvaltısı olarak kullanılmasıdır.³⁷

6 (بُدَائِيٌّ/بُدَائِيٌّ) Kullanımlarındaki yanlışlıklar

بُدَائِيٌّ Kelimesi, ism-i mensup olup بُدَاءَةٌ kelimesinden türetilmiştir. Toplumları tanımlamada kullanılan bu kelime ilkel anlamına gelmektedir. Yine bu kelimenin eski kullanımlarında Berber toplumları tanımlamak için kullanılmaktadır.³⁸ Her ne kadar bu kelimenin بُدَاءَةٌ kelimesinden türediği düşünülse de bir şeyin başlangıcına nispet etmek doğru gözükmemektedir. Zira eğitimin ilk aşamasında olan bir kişiye bu kelime kullanılmamaktadır. Bu kelimenin doğru türevi ise بُدَاءَةٌ kelimesinin türevidir. Zira bu kelime bedevilik olarak dilimize geçen sözlükte anlamı ise ortaya çıkma aşamalarından ilk aşama olarak tanımlayabileceğimiz bir kelimedir.³⁹ Çeşitli dilcilerin yaptığı araştırmalar sonucunda da sosyolojik tanımlarda kullanılan bu kelimenin بُدَاءَةٌ mastarından türemesidir.⁴⁰ Çeşitli sözlükler incelenme sonrasında bazı modern Arapça sözlüklerde bu kelime için her iki kullanımının بُدَاءَةٌ، بُدَائِيٌّ⁴¹ yer verse de anlaşılan Arap dünyasında kullanılagelen bazı yanlışlıklar sözlüklerde bile kendine yer bulabilmektedir.

7 (جَهْوَرِيٌّ، جَهْوَرِيٌّ) Kullanımlarındaki yanlışlıklar

Bu kelimenin de yaygın olarak yanlış kullanılan kelimeler arasında olduğunu görmekteyiz. İsm-i mansub olarak kullanılan bu kelime, kişinin sesinin fazlalığını ifade

³² A'raf 7/179

³³ Ömer, Mu'cemü'l-lugati'l-Arabîyye el-Muasıra, 2/1585.

³⁴ Ömer, Mu'cemü'l-lugati'l-Arabîyye el-Muasıra, 3/1721, İbrâhîm Mustafa - vd.. el-Mu 'cemu'l-Vasit (Kahire: Mektebetu's-Şurûki'd-Duvelîyye, 1425), 2/694.

³⁵ Cumua, el-Ahtâu'l-lugaviyyetu's-şâi'a fi'l-evsâti's-sekâfiyye, 52.

³⁶ Ebû'l-'Abbâs Ahmed b. Yahyâ eş-Şeybânî Sa'leb, Mecâlisu Sa'leb, nşr. 'Abdusselâm Muhammed Hârûn, (Mısır: yy. Dâru'l-Me'ârif), 236.

³⁷ Cumua, el-Ahtâu'l-lugaviyyetu's-şâi'a fi'l-evsâti's-sekâfiyye, 51.

³⁸ Ömer, Mu'cemü'l-lugati'l-Arabîyye el-Muasıra, 168,181.

³⁹ Ömer, Mu'cemü'l-lugati'l-Arabîyye el-Muasıra, 168.

⁴⁰ Cumua, el-Ahtâu'l-lugaviyyetu's-şâi'a fi'l-evsâti's-sekâfiyye, 58.

⁴¹ Ömer, Mu'cemü'l-lugati'l-Arabîyye el-Muasıra, 168.

etmek için kullanılmaktadır. Örneğin “صَوْتُهُ جَهْوَرِيٌّ” onun sesi gürdür (yüksektir).”⁴² Cümlesinde bu amaç için kullanılmıştır.

Zira bu kelimenin sık sık جَهْوَرِيٌّ şeklinde hem yazılı hem de sözlü olarak kullanıldığı bilinmektedir. Sözlüklerdeki kullanımına gelecek olursak; Lisânü'l-'Arab'ta İbn Manzûr el-Ezherî'den yaptığı nakilde دَهْوَرِيٌّ kelimesi ile morfolojik olarak uyumlu olan جَهْوَرِيٌّ kelimesinin kastedildiğini aktarmaktadır.⁴³ Yine aynı şekilde el-Cevherî'nin es-Sihâhında bu kelime “yüksek sesle konuşan kişi, sözü açıklamak, ilan etmek” anlamlarında kullanılmaktadır. Aynı şekilde bu sözlükte kelimenin kullanımı

وهو رجلٌ جَهْوَرِيٌّ الصوت şeklinde bulunmaktadır. Bu bağlamda Hz. Muhammed'in sesi gür olan sahabenin ensara onun seslenmesini emrettiği hadiste كان جَهْوَرِيٌّ الصوت ifadesi kullanılmaktadır.⁴⁴ Diğer sözlüklerde de yaklaşık aynı ifadeler ve anlamlar kullanıldığı için her ne kadar buraya aktarılmamakla beraber klasik sözlüklerdeki kullanımı جَهْوَرِيٌّ şeklindedir. İnceleme sonucunda ortaya çıkan sonuç ise modern sözlüklerde bile bu kelimenin جَهْوَرِيٌّ şeklinde yazımına rastlanılmamasına rağmen bazı hadis kitaplarında bile bu şekilde hareketlendiği saptanmış olmasıdır. Günlük kullanımlardaki hatanın yanı sıra, yazılı kaynaklardaki bu hatalar genel anlamda gelecek nesiller için önemli bir problem arz ettiğini ortaya koymaktadır.

8 (حَسَاءٌ, حِسَاءٌ) Kullanımlarındaki yanlışlıklar

Sıklıkla karşılaşılan çorba veya hurma, süt, su ve undan yapılan bir yiyecek olarak sözlüklerde kullanılmaktadır.⁴⁵ Bu kelimedeki “ح” üzerinde fethalı ve kesralı olarak kullanımları mevcuttur. Yine klasik kaynaklarımızdaki sözlüklere bakacak olursak örneğin; Ebu İbeydin el-Garîbü'l Musannef'inde yağdan ve undan yapılan bir yiyecek olarak bahsettiği bu kelimeyi حَسَاءٌ şeklinde kullanılmaktadır.⁴⁶ Aynı şekilde Lisânü'l-'Arab'da su ile süt'ün karışımından elde edilen ve Türkçeye bulamaç olarak geçen سَخِينَةٌ kelimesini anlatırken bunun bir çorba olduğu ve kullanımının حَسَاءٌ olduğu belirtilmektedir. Yer yer karşımıza çıkan الحِسَاءٌ kelimesi ise yudumlamak fiilinin حَسَا mastarıdır.⁴⁷ Bu kelimeye cahiliye şiirinde rastlanamamıştır. Hadisteki kullanımında ise yukarıdaki iki manayı ifade etmesi açısından kayda değerdir.

إذا أخذ أهله الوعك أمر بالحساء فصنع ثم أمرهم فحسوا منه ثم يقول انه يعني ليرتو فواد الحزين ويسر وعن فواد السقيم
كما تسرو إحدانك الوسخ بالماء عن وجهها

“Hz. Âişe şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.)'in ev halkından biri hastalandığında çorba yapılmasını emrederdi. Çorba yapıldığı zaman onlara içmelerini emrederdi ve çorba hakkında hakkında

⁴² Ebu Mansûr Muhammed b. Ahmed b. el-Ezheri el- Herevi, *Tehzîbu'l-luga* thk. Muhammed 'İvad Mur'ib, (Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-'Arabî, 2001), 1/148.

⁴³ Ebü'l-Fazl Cemaeddin Muhammed b. Mükerrrem b. Manzûr, *Lisânü'l-'Arab* (Beyrut: Dâru Sâdır, ts.), "dhr", 4/294.

⁴⁴ Ebû Bekr 'Abdulkâhir b. 'Abdurrahman el-Curcânî, *Dercu'd-Durer fî Tefsîri'l-'Âyi ve's-suver* nşr. Tal'at Salâh el-Ferhân, Muhammed Edîb Şekûr Emrîz, (Ammân: 1430), 1/756.

⁴⁵ Ömer, *Mu'cemü'l-lugati'l-Arabiyye el-Muasira*, 1/499.

⁴⁶ Kasım bin Sellâm Ebû Ubeyd, *el-Garibü'l musannef*, thk. Safvan Adnan Davudi (Dımaşk: Darü'l-Feyha, 2005), 2/457.

⁴⁷ Ömer, *Mu'cemü'l-Lugati'l-Arabiyye el-Muasira*, 3/2244.

“Gökyüzü siyaha bürünmüş, yıldızlar aydınlatıyor ve yıldızlar kırmızıya çalan bulutlar ardında.”⁵³

Bu kelime her ne kadar mânaya yansıtılmasa bile cahiliye şiirlerinde semânın görülmesine engel olan bulut olarak kullanılmaktadır. Her halükârda عَنان yani yular anlamına gelen bu kelimeyle morfolojik açıdan her ne kadar benzese bile manada taban tabana zıttır. Klasik kaynaklar detaylı bir şekilde incelendiğinde ise عَنان kelimesi şu anlamları ifade etmektedir;

1. Hayvanın kendisiyle kontrol edildiği ip ⁵⁴ Örneğin Sâd b. Zeydin vefatına yakın çocuğuna yaptığı vasiyette عَنان kelimesi için أَعْنَةً olarak cem-i kullanılıp söylenen anlamda kullanılmaktadır;

أوصيكم بالناس شرا، طعنا وضربا، قصرُوا الأَعْنَةَ، اشرعُوا الأَسْنَةَ⁵⁵

2. Bir fıkıh terimi olarak ortakların eşit miktarda ortaya koydukları mal için kullanılmaktadır.⁵⁶
3. Mecazi anlamda العِنَان رجل طرق العِنَان elde edilmesi kolay kişi, kararlarının sabit olmayan anlamlarına gelmektedir.⁵⁷

Örneklerdeki gibi çeşitli anlamlara gelmekle birlikte hayvanın kendisiyle sürüldüğü yular anlamına gelen عَنان kelimesi ise gök, sema anlamında kullanılan عَنان kelimesi ile yer yer karıştırılmaktadır.

Sonuç

Kelimeler bir milletin düşünce biçiminin ve kendini ifade etme kapasitesinin temel yapı taşlarıdır. Kısır kelime hazinesine sahip bir milletin düşünce yapısı da şüphesiz kısırlaşır. Bu bakımdan bir milletin en milli unsuru kelimelerdir. Milli olmayan kelimelerden oluşan dilin milli olması da şüphesiz düşünülemez.

Bu çalışmada da Arapça’da yanlış kullanılan kelimelere değinilmiş ve bazı örneklerle konu açıklanmıştır. Çalışmada çekimli bir dil olan Arapça’da yapılan ufak bir hatanın cümlelerin anlamında büyük farklılıklara yol açacağı sonucuna varılmıştır. Bu bakımdan kullanıldığı durumlarda kelimelerin özenle seçilmesi ve telleffuzuna dikkat edilmesi gerekmektedir. Aksi durumlarda ortaya ne gibi sonuçlar çıkacağı örnekler eşliğinde detaylıca açıklanmıştır. Sınırlı sayıda kelime ile oluşturulan bu çalışmanın kendinden sonraki çalışmalara bir adım niteliğinde olması beklenmektedir.

Ana dili olsun ya da olmasın Arapça konuşan ya da yazan her bireyin kelime kullanımına dikkat etmesi gerekmektedir. Yanlış kullanımı halinde hem birey kendini ifade edemez hem de kendisiyle muhatap olan birey kişiyi anlamakta sorun yaşar. Bu sebeple hangi dilde olursa olsun kelimelerin özenle kullanılması gerekmektedir.

⁵³ Muhammed Saîd el-Mevlevî, *Divânu Antera*, Beyrut: el-Mektebu’l-İslâmi, 1970, 77.

⁵⁴ Ömer, *Mu’cemü’l-lugati’l-Arabîyye el-Muasıra*, 1565.

⁵⁵ Ebû Hâtim Sehl b. Muhammed el-Cuşemî, *el-Muammerûn ve’l-vasâyâ* nşr. Abdülmün’im Âmir, (Kahire, 1961), I, 8.

⁵⁶ Muhammed Murteza ez-Zebidi, *Tacu’l-Arus min Cevahiri’l-Kamus*, ed. Thk., Komisyon (Kuveyt: Dâru’l-Hidâye, 1960), 35/416.

⁵⁷ ez-Zebidi, *Tacu’l-Arus min Cevahiri’l-Kamus*, 35/416.

Kaynakça

- Ahmed b. Hanbel, Ebû ‘Abdullâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Musned*. 6 cilt. Kahire: Mu’essesetu Kurtuba, ts.
- Ömer, Ahmet Muhtar. *Mu’cemu’l sevap el-lügavî Delilü müsaggafi el-Arabî*. Kahire: Alemü’l Kütüb, 2008.
- Akdağ, Hasan (ed.). *Arap Dili Dilbilgisi*. Ankara: Tekin Kitabevi, 2016.
- Bahşi, Turan. “Arapçada ‘Lahn’ın İlk Dönem Dil Çalışmalarına Etkisi”. *Turkish Academic Research Review* 5/4 (30 Aralık 2020), 595-606.
- Beşşâr b. Burd. *ed-Dîvân*. nşr. et-Tâhir İbn ‘Âşûr. Mısır: el-Muharrer, 1373/1954.
- el-Buhârî, Ebû ‘Abdullâh Muhammed b. İsmâîl. *et-Târîhu’l-kebîr*, nşr. Hâşim en-Nedvi, Haydarâbâd: Dâiratu’l-Ma’ârifî’l-Osmâniyye.
- Cumua, Mahmûd Abdürrezzâk. *el-Ahtâu’l-lugaviyyetu’ş-şâi’a fi’l-evsâti’s-sekâfiyye*. Kahire: Müessesetu Battana, 2018.
- el-Curcânî, Ebû Bekr ‘Abdulkâhir b. ‘Abdurrahman, *Dercu’d-durer fi tefsîri’l-âyi ve’s-suver*, nşr. Tal’at Salâh el-Ferhân, Muhammed Edîb Şekûr Emrîz).. Ammân: 1430.
- Ebû Bekr ez-Zubeydî, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. ‘Abdillâh b. Mezhic ez-Zubeydî. *Tabakâtu’n-Nahviyyîn ve’l-Lugaviyyîn*. Kâhire, 2. Basım, 1954.
- Ebû Hâtim es-Sicistânî, Ebû Hâtim Sehl b. Muhammed el-Cuşemî, *el-Muammerûn ve’l-vasâyâ* nşr. Abdülmün’im Âmir. *el-Muammerûn ve’l-vasâyâ*. Kahire, 1961.
- Ebû Ubeyd, Kasım bin Sellâm, *el-Garibü’l musannef*, thk.Safvan Adnan Davudi.. Dimeşk: Darü’l-Feyha, 2005.
- FORSA. “أخصائي تغذية - Nutritionist”. Erişim 28 Şubat 2022. <https://www.for9a.com/careers/أخصائي-تغذية-Nutritionist>
- İbn Manzûr, Ebû’l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânu’l-Arab*. 15 cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed ‘Abdumelik b. Hişâm el-Himyerî. *et-Tîcân fi mulûki Himyer*. San’â: Merkezu’d-Dirâsâti ve’l-Ebhâsi’l-Yemeniyye, 1347.
- Emîl Bedî, Yakûb. *Mevsû’atu ‘ulûmi’l-luğati’l-‘Arabiyye*, Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 2006.
- Ergüven, Şahabettin “Arap Dilinde Lahnın Ortaya Çıkışı ve İlk Görüntüleri”, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/11 (Ocak 2007), 155-157.
- Ezherî, Ebu Mansûr Muhammed b. Ahmed b. el-Ezheri el- Herevi. *Tehzîbu’l-Luga*. ed. Thk. Muhammed ‘İvad Mur’ib. Beyrût: Dâru İhyâi’t-Türâsi’l-‘Arabî, 2001.
- Mevlevî, Muhammed Saîd, Dîvânu Antere. Beyrut: el-Mektebû’l-İslâmi, 1970.
- Fehmi Efendi, Abdurrahman. *İslam Medeniyeti Tarihi*. İstanbul: Yeni akademi yayınları, 2005. Basım, ts.
- Güler, İsmail. *İslâm Medeniyetinde Dil İlimleri Tarih ve Problemler*. İstanbul: İsam / İslam Araştırmaları Merkezi, 2017.
- Hz. Muh Siddîk Hasen Hân, Ebû’t-Tayyib Muhammed b. Hasan el-Kannûcî, *el-Bulğa ilâ Usûli’l-Luğa*. nşr. Suhâd Hamdân Ahmed es-Sâmerrâî, Tikrit, ts.
- Kanafani, Gassan. *fi’l-edebi’s-sihiyûnî*. Beyrut: Dâru’l-Menşûrât, 2015.
- Kaya, Ayhan “Arap Dilinde Lahnın. Nahiv İlminin Ortaya Çıkmasındaki Rolü”, *Nüşa Dergisi* 15/40 (Mayıs 2015),54-56.

- Kurdy, Waleed Hashim - Darrajî, İsmail Habib Mahmoud. "Ehemmiyetu ilmi'n-nahv fî fehmi'n-nassî ş-şer'î. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 8 (28 Nisan 2016), 0-0.
- Mustafa, İbrâhîm, vd.. *el-Mu 'cemu'l-vasit*. Kahire: Mektebetu's-Şurûkî'd-Duveliyye, 4. Basım, 1425.
- Özdoğan, Akif. *Arap Dili ve Belagatında Lafız ve Anlam*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Ömer, Ahmet Muhtar v.dğr. *Mu'cemu'l-luğati'l-'Arabîyyeti'l-Muâsıra*, Kahire: Âlemu'l-Kütüb, 2008.
- Radî el-Esterâbâdî. *Şerhu Şâfiyeti İbni'l-Hâcib*. 6 cilt. Beyrût: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1975.
- Reinhart, Dozy,. *Tekmiletül el-Me'acim'ul- Arabiyye*. Irak: Vizaretü'l Sakafiyye'tül i'lam, Dâru'l katheer, 1979.
- Saleb, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ eş-Şeybânî. *Mecâlisu Saleb*. ed. nşr. 'Abdusselâm Muhammed Hârun, Mısır: Dâru'l-Me'ârif, ts.
- Sbinati, Ammar. *Ammice-Fasih Arapçanın Haşarı Çocuğu*. İstanbul: Marrib, 2020.
- Suyûtî, Celâlu'd-Dîn 'Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *el-Muzhir fî ulûmi'l-luğa ve envâihâ nşr. Fuâd 'Alî Mansûr*. Beyrût, Dâru'l-Kutubu'l-İlmiyye., 1418.
- Suyûtî, Celâlu'd-Dîn 'Abdurrahmân b. Ebî Bekr, *el-İktirâh fî usûli'n-nahv*. thk. nşr. 'Abdulkâim Atiyye. Dimeşk, 2. Baskı., 1427.
- Sübki, Mahmud Muhammed Hattab. *el-Menhelü'l-azbi'l-mevrud şerhu Sünen-i Ebi Davud*. 7 Cilt. Mısır, 1351.
- Uzun, Rahmetullah "Arap Medyasında Yaygın Dil Hataları", *Ekev Akademi Dergisi* 24/82 (Mayıs 2020) 363.
- Yeşil, Selman, *Harîrînin Lahn Anlayışı*, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Zebidi, Muhammed Murteza. *Tacu'l-arus min cevahiri'l-kamus*. Thk., Komisyon. 40 Cilt. Kuveyt: Dâru'l-Hidâye, 1960.
- Zubeydî, Ebû Bekr Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. 'Abdillâh b. Mezhic. *Tabakâtu'n-nahviyyîn ve'l-lugaviyyîn*. Kâhire, 2. Basım, 1954.